

89. *Irregulares ex defectu libertatis, qui?* — V. Ex defectu libertatis inducitur irregularitas pluribus in casibus. Primo in servis seu mancipiis, ut patet ex toto tit. XVIII, libri I. De servis non ordinand. et alibi. Secundo in conjugatis: nam conjugati non admittuntur ad ordines sine licentia uxoris, votum continentiae emittentis, c. *Uxoratus. De conversione conjugatorum.* Tertio obligati ad ratiocinia, et hujusmodi, de quibus plura doctores. de qua irregularitate vide tit. XIX, libri I. Decret. *De obligationis ad ratiocinia non ordinandis.*

90. *Et sacramenti, qui?* — VI. Contrahitur irregularitas ex defectu sacramenti, seu bigamiae, de qua vide lib. I, tit. XXI, de *Bigamis non ordinandis.*

91. *Irregulares ex defectu lenitatis, seu concurrentes ad justum homicidium, aut mutilationem, quinam?* — VII. Irregularitas contrahitur ex defectu lenitatis, quam omnes homicidium vel mutilationem etiam justam mandantes cooperantes ad eam incurrunt, de qua irregularitate late vide hoc lib. tit. XII, § III, a n. 75.

92. *Irregularitatis effectus sunt. I. Privatio ordinis suscipiendi.* — Quæritur V. Quos effectus pariat irregularitas? Resp. Tres potissimum. Quorum primus et principalis est privatio ordinis suscipiendi, can. *Curandum.* 6, can. *Si cujus uxorem.* 8, dist. 34, cum concordantiis, etiam primæ tonsuræ. *Navarrus de Temporib. ordinat.* Consil. 24, n. 1. *Garcias* p. 7, cap. XII, n. 30.

93. *Privatio usus ordinis jam suscepti.* — Secundus effectus est privatio usus, seu exercitii ordinis jam suscepti alicujus, vel si totalis est, cujuscunque, arg. c. fin. *de Temporibus ordinat.* c. *Ad audientiam, de Homicid.* cum Concordantiis.

94. *Privatio beneficii suscipiendi.* — Tertius effectus est privatio beneficiorum obtinendorum, si irregularitas totalis est, arg. c. *Dudum.* 12, *de Elect.* c. fin. *de Cleric. duell.* Ratio est, quia hoc ipso, quod beneficium detur propter officium, c. fin. *de Rescript.* in 6, et *Irregularis* officii divini capax non sit, etiam beneficium obtinere non potest, arg. c. fin. *de Cleric. excom. minist.* Ex cujus capituli textu Sylvester *Excommunicatio* 4, n. 4. Palao, tract. 29, disp. 6, p. 5, n. 27. Suarez, Layman, et alii deducunt, collisionem beneficii *Irregulari* factam, esse quidem irritandam, non tamen ipso jure irritam. Ratio est, quia sicut irregularitas non

nisi in casibus jure expressis datur, cit. c. *Is qui*, sic quoque eidem effectus alii, quam qui in jure expressi, tribuendi non sunt.

95. *Papa super quavis irregularitate dispensare potest.* — Quæritur VI. Quorum dispensatione, vel alias tollatur et cesset irregularitas? Resp. I. Summus Pontifex super quavis irregularitate, sive ex delicto, sive ex defectu proveniente dispensare potest. Unanimis, et certa. Ratio est, quia quævis non nisi jure ecclesiastico est introducta, can. *Sunt quidam.* 6, can. 25, q. 1, c. *Proposuit.* 4, *De concess. Præbend.* In jure autem ecclesiastico Papam dispensare posse, palam est.

96. *Episcopus vero super ea, quæ provenit ex delicto occulto excepto homicidio sicut et capitulum sede vacante.* — Resp. II. Episcopi quoque in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenienti, et ad forum contentiosum non deductis (excepta ea quæ ex homicidio voluntario provenit) cum suis subditis per se, aut vicarium suum generalem speciali mandato ad id præditum dispensare possunt, textu expresso concilii Tridentini sess. 24, cap. vi, *de Reformat.* quæ potestas, quia jure ordinario episcopis competit, etiam ad capitulum sede vacante transit, uti et competit abbatibus, ac aliis prælatis jurisdictionem quasi episcopalem habentibus cum Abbate in c. *Verum.* 7, *de Foro competent.* n. 9, et Felino in c. *Eam quæ de Rescript.* bene docet, Sanchez lib. VIII, *de Matrimon.* disp. 20, n. 10.

97. *Prælati regulares saltem mendicantes in suis subditis quoque dispensant.* — Resp. III. Prælati regulares saltem mendicantes cum subditis suis saltem pro foro conscientie dispensare possunt super quavis irregularitate etiam ex bigamia et homicidio (dummodo hoc notorium non sit) Roderiquez tom. I, qq. *Regular.* q. 24, art. 13, et videre est passim in Compendiis privilegiorum. Imo irregularitas ex defectu natalium orta per ipsam professionem religiosam tollitur, ita tamen, ut etsi ad ordines, tamen ad dignitatem aliquam promoveri non valeat. c. 1, *de filiis presbyteror.*

§ V.

DE POENIS ECCLESIE MAGIS TEMPORALIBUS.

98. *Enumerantur pœnæ ecclesiasticæ temporales.* — Quæritur. Quænam et qualiter

in usu sint ecclesiasticæ pœnæ temporales? Resp. I. Pœnæ Ecclesiæ temporales sunt sequentes. Videhet I. Pœna pecuniaria. II. Verberatio. III. Tortura. IV. Exilium, seu Relegatio. V. Incarceratio. VI. Arctum monasterium. VII. Confiscatio bonorum. De quarum singularum natura et usu, singulares sequentes conclusiones. Hinc

99. *Pœna pecuniaria, quid? licite imponitur, ita tamen non judici ecclesiastico, sed causæ pœ applicatur.* — Resp. II. Pœna pecuniaria in hoc consistens, quod delinquens, loco alterius pœnæ, vel una cum alia certam summam pecuniariam solvere debeat, licite et valide a iudicibus ecclesiasticis imponi potest, ita tamen, ut regulariter loquendo non ipsi iudici, sed causis piis applicetur. Covarruvias lib. II, *Variar. Resolut.* cap. ix, n. 8. Abbas. in c. *Licet.* 4, h. t. n. 8, et ibidem Fagnanus n. 97. Barbosa, n. 4. Farinacius *Prax. criminal.* q. 19, n. 51 et alii communiter arg. *Statuimus.* 55, cau. 16, q. 1, c. *Dilectus.* 8, *de Offic. ordin. c. Postulasti.* 14, *de Judæis*, ubi pœna pecuniaria expresse etiam præscribitur, ibi: « Ipsam pœna pecuniaria punias, vel alia temporali. » cum concordantiis. Ratio est, quia hæc pœna subinde magis quam alia a delinquentibus timetur, indeque ad coercenda crimina nonnunquam magis deservit. Unde etiam praxi fere ubique recepta cernitur.

100. *Olim limitabatur hæc doctrina.* — Dicitur tamen notanter; ita tamen ut regulariter loquendo, non ipsi iudici, etc., licet enim olim satis recepta fuerit doctrina Covarruvie loc. cit. n. 9, distinguendo dicentis, quod in casibus et delictis, pro quibus ex lege statuto, aut consuetudine pœna pecuniaria est definita, possit eam iudex sibi applicare, nisi ex eodem statuto aut consuetudine in causas pias, vel in compensationem injuriæ, vel damnum passum esset convertenda. In illis vero casibus, in quibus iudex solo arbitrio suo pœnam pecuniariam imponit, eam sibi applicare nullatenus valeat; cum in his, non item in illis casibus avaritiæ suspicio subsistit.

101. *Hodie tamen passim et universaliter procedit.* — Tamen hodie post concilium Tridentinum præfata distinctio non amplius procedit, sed absolute tenendum est, pœnas pecuniarias a iudicibus ecclesiasticis impositas, causis et piis locis applicari debere. Barbosa *de Offic. et potest. Episc. Allegat.* 107, n. 19, Diana p. 10, tr. 8, *Resolut.* 2,

§ *Ad hæc omnia quanta, in Summ. Bullar. v. Pœnæ pecuniariæ*, p. 203. Ratio est, qui ita expresse statuitur a dicto concilio Tridentino sess. 25, *de Reformat.* cap. III, ibi: « Liceat eis (iudicibus ecclesiasticis) si expedire videbitur, in causis civilibus ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus, contra quoscunque etiam clericos per multas pecuniarias, quæ locis piis ibi existentibus, eo ipso, quod exactæ fuerint, assignentur, etc., procedere, et causas definire. » Accedunt declarationes cardinalium, quas referunt Barbosa et Diana loc. cit. quæ etiam habent, quod, nisi episcopus sit pauper, pœnas pecuniarias nec possit applicare fabricæ ecclesiæ cathedralis, aut domus episcopalis, sed debeat illas aliis locis piis applicare.

102. *Solvitur objectio.* — Nec obstant, qui obijciuntur, textus juris c. *Irrefragabili.* 13, § fin. *de Offic. ordin. c. Ut clericorum.* 13. *De vita et honestat. Cleric. et c. Licet* 3, h. t. ubi expresse prohibitum videtur, pro delictis pœnas pecuniarias imponere: Tum ne avaritiæ detur locus: tum ne delicta invalescant; quia « nullam reus pertimescit culpam, quam redimere nummis existimat, » can. *Pauper.* 72, cau. 11, q. 3. Respondetur enim præfatis juribus prohiberi solum pœnas pecuniarias, quæ ex avaritia, et lucri cupiditate, aut non observato ordine iudicario imponuntur, minime vero, quæ piis causis, et locis applicantur. Ad rationem respondetur, eam procedere, si cuncta crimina ordinarie sola pecuniaria pœna plecterentur, non vero, si id spectatis personæ et delicti circumstantiis fiat, et ubi apparet, hanc pœnam magis aut æque timeri quam corporalem servire.

103. *Si episcopus est pauper potest pœnam pecuniariam sibi, aut fabricæ suæ ecclesiæ applicare.* — Illud tamen notandum, quod si episcopus vere esset pauper, sufficientem ex redditibus episcopatus sustentationem pro suo statu non habens, posset pœnas pecuniarias sibi, fabricæ ecclesiæ cathedralis, aut domus episcopalis applicare: prout allegatis cardinalium declarationibus recte docet Barbosa loc. cit. et in concil. Trident. loc. cit. n. 25.

104. *Pœna verberationis quid importet? Et qualiter sit in usu?* — Resp. III. Per verberationis, seu flagellationis pœnam intelligitur verberatio moderata, ne ad sanguinis effusionem deveniatur c. 1, *de Calumniat.* et c. *In Archiepiscopat.* 4, *de Rapt.* quæ etsi in

plerisque locis in desuetudinem abierit, tamen adhuc fieri potest, prout dictum jam est. II, de Calumniat. n. 10.

105. *Pœna torturæ, quid, an, et quando contra clericos adhiberi valeat?* — Resp. IV. Per torturam intelligitur gravior pœna corporis afflictiva ad hoc imposita, ut reus ad fatendam veritatem adigatur: Cui licet de jure antiquo clerici non potuerint subjici, prout ex l. *Militiæ*. 8, c. *De questionib.* et etiam Concil. Matisconensi I, can. 19, desumitur; tamen hodierna tribunalium ecclesiasticorum consuetudine et praxi recepta, clerici etiam sacerdotes torqueri possunt, prout cum aliis observat Farinacius *Prax. criminal.* quæst. 9, n. 7. Guazzinus *Defens. Reorum.* 33, cap. x, n. 3, qui tamen recte monet, ob præsumptionem innocentiae fundatam in ordinis et status dignitate, majora quam in laico requiri criminis indicia. Addit Clarus § fin. q. 64, n. 24, clericos præsertim sacerdotes, si torquentur, mitius quam laicos torqueri debere ob reverentiam statui debitam; qualiter in nostro ordine fieri possit et debeat tortura vide tit. I, huj. lib. a n. 472.

106. *Pœna exilii, seu relegationis, quid?* — Resp. V, per pœnam exilii, seu relegationem ordinarie intelligitur sola relegatio extra diocesin, quam episcopus contra clericum delinquentem adhibere hodie adhuc potest, et solet. c. 1, de Calumniat. can. *Cum beatus*. 8, dist. 45, cum Concordantiis, quod si episcopus ob gravitatem delicti etiam civitatis et patriæ jura clerico adimere, sicque perfectum exilium in eum decernere velit, brachium sæculare ad id implorare debet, c. *Si quis*, 2, de Clerico excommunicat. juncto concilio Tridentino sess. 24, de Reformat. cap. VIII, eo quod penes ecclesiam non sit exilium tam strictum indicare. Barbosa in cit. c. *Si quis*. n. 4.

107. *Pœna carceris, vel carceratio seu ad custodiam infligi potest, et quando?* — Resp. VI. Incarceratio seu carcer dupliciter decerni potest contra reum etiam clericum, videlicet primo solius custodiæ causa, quando nempe clericus suspectus est de fuga, c. *Clericos* 15, de Sentent. excommunicat. in 6, vel ne impediatur aut subornet testes, prout aliis allegatis bene docet Ludovicus de Ameno *Practica criminal.*, tit. Reus. § 2, n. 6, quo tamen in casu locus carceris quantum circumstantiæ admittunt, debet esse honestus, et corporis non afflictivus; simul-

que præcedere informatio saltem extrajudicialis de infamia rei, vel indiciis criminis ad constituendum reum sufficientibus, eo quod incarceration etiam solius custodiæ causa afferre soleat infamiam et præjudicium non facile reparabile. Jason in l. *Si se*. 4, § 6, ff. de Judiciis. Felinus in c. *Cum super*. 17, de Sentent. et re judicat. Ludovicus de Ameno loc. cit.

108. *Vel ad pœnam etiam perpetuo.* — Secundo decernitur, et accipitur pro pœna, in quo casu proprie formaliter dicitur quis incarcerari, et esse in formali carcere, in quo sensu, etsi de jure communi ad perpetuos carceres detrudi potuerint soli servi, l. *Servi* 10. C. de Pœnis, non item liberi homines, l. *Incredibile*. 6. C. eod. Jure tamen ecclesiastico, et recepta praxi hodierna formalis carcer tam perpetuus, quam temporalis pro pœna infligitur Reis, c. *Excommunicamus* 15, de Hæreticis. c. *quamvis* 3, h. t. in 6, ibi: « Quamvis ad reorum custodiam non ad pœnam carcer specialiter deputatus esse noscatur, nos tamen non improbamus, si subjectos tibi clericos confessos de criminibus, vel convictos (eorum excessibus, et personis, cæterisque circumstantiis provida deliberatione pensatis) in perpetuum, vel ad tempus, prout videris expedire, carceri mancipes pœnitentiam peragendam. »

109. *Ob quæ crimina carcer perpetuo infligitur?* — Ubi notandum, quod carcer perpetuus clerico in pœnam decerni non possit nisi ob crimina in jure expressa, vel ob quæ in sæculo pœna mortis infligitur, uti cum Innocentio, in c. *Tuæ*, 6, h. t. notat ibidem Abbas, n. 5. In quo casu etsi ob criminis valde enormis atrocitatem carcer exasperari possit, ita ut non nisi pane doloris et aqua angustiae sustentetur, c. *Novimus*. 27, de Verb. sign. et contra vitæ subsidium mortis solatium invocet, c. *Felicis*. 5, § *Si quis vero*. h. t. in 6, tamen vitæ necessaria non sunt subtrahenda.

110. *De pœna carceris, et effectu illius in nostro ordine. Remissive.* — Qualiter in ordine nostro circa incarcerandos procedi debeat: et quos effectus carcer formalis in pœnam impositus secum trahat, vide statuta generalia cap. v et cap. vi, item Ludovicus de Ameno, in *Practica criminal.* tit. pœnarum genera, a n. 73.

111. *Detrusio in arctum monasterium hodie non amplius est in usu; loco illius imponuntur trirèmes, vel perpetuo carceres.* — Resp. VII.

Detrusio in arctum monasterium antiquo jure solita, c. *Pervenit*. 2, de Adulterio. c. *Inter*. 10, de Purgat. canon. c. *Tuæ*. 6, h. t. cum concordantiis hodie in desuetudinem abiit, et loco illius vel trirèmes, vel carceres perpetui infliguntur. Fagnanus, in c. *Cum non ab homine*. Farinacius, in *Prax. crimin.* q. 119, n. 155.

112. *Pœna confiscationis bonorum quoque clericis imponi potest, et quomodo?* — Resp. VIII. Confiscatio bonorum clericis quoque imponi potest, c. *Urgentis*. 10, de Hæreticis. c. *Cum secundum*. 19, ibidem in 6, c. *Super*. 25, de Verb. sign. ita tamen, ut bona confiscata applicentur Ecclesiæ, in qua clericus, beneficium habuit, arg. c. *Excommunicamus*. 13, § *Damnati de Hæreticis*, quod si clericus nullum beneficium habuit, bona illius confiscata veniunt ad fiscum ecclesiæ vel episcopi, convertenda in pios usus. Farinacius, *Prax. criminal.* q. 190, a n. 154, notat tamen Sanchez, lib. II, *Moral.* c. 20, n. 25, quod si clericus beneficium non habet, fiscus sæcularis, quoad bona clerici patrimonialia ægre cedat. (ADNOTATIO XLVII.)

TITULUS XXXVIII.

De pœnitentiis, et remissionibus.

1. *De hac rubrica remissive, excepto sigillo confessionis.* — Agitur hoc titulo præcipue de virtute et sacramento Pœnitentiæ. Verum quia hæc materia penitus theologica est, et de hac theologi ex professo tractant, nil de ea hic agentes lectorem ad theologos, et nostram Theologiam moralem remittimus, illa duntaxat breviter tangentes, quæ circa sigillum confessionis sacramentalis ad jus canonicum spectare videntur, videlicet de judicio, et pœnis frangentium sigillum confessionis. Hinc

2. *Sigillum confessionis quid? Et quinam ad illud teneantur?* — Quæritur I. Quæ sint pœnæ violantium sigillum confessionis sacramentalis? Ante responsionem suppono, et naturam, et gravissimam obligationem servandi sigillum sacramentale, seu non revelandi sed secreta tenendi peccata cuncta, quorum notitiam ex sola confessione sacramentali, etiam simulata, vel alia inva-

lida, vel occasione confessionis sacramentalis habemus, adeo, ut etsi ad illud principaliter, et primario obligetur sacerdos confessionem sacramentalem percipiens; secundario tamen, et per accidens etiam reliqui quicumque tandem ad idem teneantur, ad quos notitia alicujus peccati in confessione sacramentali detecti, sive immediate, sive mediate, sive juste, sive injuste devenit, ut proin præter alios etiam sequentes graviter teneantur ad sigillum videlicet, qui potestate absolvendi carentes, peccata bona fide confitentis, vel ex ignorantia, vel malitia exceperunt, qui confitenti prope adstantes unum vel plura peccata illius etiam contra voluntatem suam, vel ex industria audierunt: qui alterius peccata ex confessione scripta et sic in confessionali deposita legerunt: illi, quibus confessarius vel ex inadvertentia, garrulitate, vel malitia manifestavit peccata confitentis; illi, quos confessarius de licentia pœnitentis ratione peccatorum in confessione auditorum consuluit; illi, a quibus petita est licentia absolvendi aliquem a casibus reservatis; item qui ex necessitate peccata sua altiori voce confitentem v. g. surdastrum, aut moribundum, aut in naufragio constitutum audierunt. Item internuntii et interpretes pœnitentium: et alii similes, de quibus etiam Theologiam nostram moralem vid. tr. XIV, dist. 9, q. 3; quo supposito.

3. *Pœna violantis sigillum olim præter depositionem erat perpetua peregrinatio, vel detrusio in arctum monasterium.* — Respond. I. Propter grandem, et toti Ecclesiæ summe præjudiciosam malitiam violationis sigilli sacramentalis Ecclesia semper subjecit et adhuc subjecit gravissimis pœnis sacerdotes sigillum sacramentale violantes, adeo, ut antiquo jure ab ordine sacerdotali deponi, et quavis stabili mansionem privati perpetuo ignominiose circumire debuerint. can. *Sacerdos*. 2, dist. 6, de Pœnitentia. ibi: « qui hoc fecerit (sigillum videlicet violaverit) deponatur, et omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinando pergat; » quæ tamen peregrinandi pœna utpote in opprobrium ordinis clericalis, et spirituale damnum peregrinantis ob circumvagationem continuam vergens agnita, postea mutata fuit in perpetuam detrusionem arcti monasterii, pœna depositionis manente c. *Omnis utriusque*. 12, § *Caveat*. h. t.

4. *Hodie vero præter depositionem est carcer,*